

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!



"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir



№ 078 (7488)

Qəzet 1991-ci il
yanvarın 11-dən çıxır

YAP İdarə Heyətinin iclası keçirilib



3

Milli Paralimpiya Komitəsinin yaradılmasından ötən 30 il

Prezident İlham ƏLİYEV: "İdmançılarımız ötən illər
ərzində Paralimpiya Oyunlarında, dünya və Avropa
çempionatlarında çoxsaylı qələbələr əldə etmişlər"



2

Hicab təxribatının pərdəarxası

Cənubi Qafqazda Azərbaycanın açar rolu
və regional oyunçuların toqquşan maraqları



5

Tarixi ZƏFƏRİMİZ: 20 oktyabr Zəngilan Şəhəri Günü



4

Fransa od içində, ölənlərin və
yaralıların sayı dəhşət yaradır



6

Kənd qadını, şəhər qadını: kim
daha çətin həyat yaşayır?



8

"Qardaşlığımız
daxili işlərimizə
burun soxmaq
üçün fürsət deyil"



5

Gələn ay
ardıcıl 4 gün
iş olmayacaq



Milli Paralimpiya Komitəsinin yaradılmasından ötən 30 il

Prezident İlham ƏLİYEV: "İdmançılarımız ötən illər ərzində Paralimpiya Oyunlarında, dünya və Avropa çempionatlarında çoxsaylı qələbələr əldə etmişlər"



Rəsmi xronika

Teymur Yusif oğlu Musayev Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin müavini təyin edilib. Prezident İlham Əliyev bununla bağlı Sərəncam imzalayıb. Sərəncamın mətni Azərbaycan Prezidentinin rəsmi internet saytında dərc edilib. Prezident İlham Əliyevin imzaladığı digər Sərəncamlarla Teymur Yusif oğlu Musayev Azərbaycan Respublikasının səhiyyə naziri vəzifəsindən azad edilib.

Anar Məhərrəm oğlu Bayramov Azərbaycan Respublikasının səhiyyə naziri təyin edilib. Prezident İlham Əliyev bununla bağlı Sərəncam imzalayıb. Sərəncamın mətni Azərbaycan Prezidentinin rəsmi internet saytında dərc edilib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 16-da Gürcüstanın ölkəmizdə yeni təyin olunmuş fövqəladə və səlahiyyətli səfiri Qiorqi Zakaraşvilini qəbul edib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 16-da Hindistan Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş fövqəladə və səlahiyyətli səfiri Abhay Kumari qəbul edib.

zın nailiyyətlərinin ildən-ilə artmasına əlverişli şərait yaratmışdır. Qürurverici haldır ki, idmançılarımız ötən illər ərzində Paralimpiya Oyunlarında, dünya və Avropa çempionatlarında çoxsaylı qələbələr əldə etmişlər. Məhz həmin nailiyyətlər idmançılarımızın yüksək peşəkarlığının, iradəsinin və əzmkarlığının parlaq nümunəsidir. Onların qazandıqları hər bir medal Azərbaycan xalqına sevinc bəxş etməklə yanaşı, əlilliyin insana idmanla məşğul olmağa maneə törətmədiyini bir daha sübut edir", - deyə Prezident bildirib.

Əlbəttə ki, qazandığımız tarixi Zəfər hər bir azərbaycanlının başını uca edib, onları qürurlandırır. Bu gün dünya ölkələrinə müxtəlif məqsədlərlə səfər edən insanlarımız Qalib xalqın nümayəndəsi olaraq fəxarət hissi keçirirlər. Dünya arenasında idman ölkəsi kimi tanınan Azərbaycanın idmançıları bu gün yarışlara qalib ölkənin nümayəndələri kimi qatılırlar. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışlarının birində qeyd etdiyi kimi, "Biz müstəqil ölkə kimi böyük idman yarışlarına qatılarda torpaqları işğal edilmiş ölkə kimi çıxış edirdik. Sübut etməli idik və sübut edirdik ki, bizim gücümüz də var, iradəmiz də var və beynəlxalq idman arenalarında göstərdiyimiz məharət, güc özünü döyüş meydanında da göstərəcək."

Əlbəttə ki, xalqımızın və gənclərimizin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə edilməsində idman amili çox böyük rol oynayır. Azərbaycanda yüksək intellektual səviyyəyə, vətənpərvərlik hissəsinə, milli düşüncəyə malik gənclər mühiti formalaşıb. Gənclər siyasəti gənc nəslin ictimai-siyasi həyatdakı rolunun artmasına, ölkənin aparıcı qüvvəsinə çevrilməsinə, bütövlükdə, kreativ gəncliyin formalaşmasına geniş imkanlar açır. İdman sahəsinə ayrılan diqqət və göstərilən qayğı gənclərin bu sahəyə olan marağını artırır. "Əminəm ki, Milli Paralimpiya Komitəsi bundan sonra da paralimpiya hərəkatının əsas dəyərləri - əzmkarlıq, həmrəylik, bərabərlik, inklüzivlik və qarşılıqlı hörmət prinsiplərini rəhbər tutaraq, ölkəmizdə bu sahənin daimi inkişafına və beynəlxalq idman arenalarında Dövlət Bayrağımızın yüksəldilməsinə mühüm töhfə verəcəkdir", - deyə Prezident bildirib. Kütləvi olaraq bu sahəyə axın var. Prezidentin çıxışlarının birində bildirdiyi kimi, "Biz ləyaqətli xalqı və böyük hörmətə layiq olan ölkəni təmsil edirik. Siz idmançılar bundan sonra, sizdən sonra gələn nəsillər həmişə müzəffər ölkəni təmsil edəcəksiniz".

Zümrüd BAYRAMOVA

Sağlam bədəndə sağlam ruh olar, - deyiblər. Sağlamlıq xəbəxt həyatın əsas şərti və təminatıdır. Əlbəttə ki, insan ruhunun sabitliyi, baş verən hadisələrə psixoloji baxımdan düzgün yanaşması fiziki sağlamlıq faktoru ilə sıx bağlıdır. Sağlamlıq ən böyük nemətlərdən olduğundan hər bir insan onu qorumağı bacarmalıdır. İdmanla məşğul olmaq insan sağlamlığının qorunmasında, ruh yüksəkliyinin artmasında müstəsna bir rol oynayır. Ölkəmizdə gənc nəslin fiziki və mənəvi cəhətdən sağlam yetişməsi dövlətimiz tərəfindən daim diqqət mərkəzində saxlanıldığından bu sahənin inkişafı istiqamətində mühüm qərarlar verilir və sənədlər imzalanır. "Azərbaycanda idmanın və sağlam həyat tərzinin təşviq edilməsi dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindəndir". Bu sözləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Milli Paralimpiya Komitəsinin yaradılmasının 30 illik yubileyi münasibətilə Komitənin kollektivinə və paralimpiyaçılara ünvanladığı müraciətində bildirib.

Qeyd edək ki, bu gün Azərbaycanda Olimpiya Hərəkatı öz inkişaf dövrünü yaşayır. Dövlətin idmana olan qayğısı baxımından Azərbaycan dünyada öndə gedən ölkələr sırasındadır. Xüsusi olaraq vurğulayaq ki, Azərbaycanda idman hərəkatı Ümummilli Lider Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışından sonra inkişaf etməyə başlayıb. Bununla da, demək olar ki, Azərbaycanın dünyada idman ölkəsi kimi tanınmasının əsası Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub. Müasir dövrdə bu siyasəti uğurla davam etdirən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin davamlı və məqsədyönlü fəaliyyətinin nəticəsidir ki, Azərbaycan dünyada aparıcı idman ölkələrindən biri kimi tanınır. Azərbaycanda keçirilən dünya və Avropa çempionatları, bir daha sübut edir ki, həqiqətən də, Azərbaycanda idman uğurla və sürətlə inkişaf edir.

Olimpiya Oyunları dedikdə, yalnız idman yarışlarını, idman həyatının insanlara bəxş etdiyi dəyərləri dar mənada yox, geniş və fəlsəfi anlayış kimi qəbul olunur. Olimpiya Oyunla-

rının böyüklüyü idmançıların təkcə yarışlarda göstərdikləri idman nəticələri deyil, bu oyunlarda idmançı mənəviyyəti, onun kamil bir insan kimi formalaşması prosesinin reallaşdırılması, onun müqəddəs ideyalara xidmət etməsindən irəli gəlir. Olimpiya Hərəkatı sülh və əmidaim yanaşı durmuşdur.

“AZƏRBAYCAN XALQININ ÜMUMMİLLİ LİDERİ HEYDƏR ƏLİYEVİN TƏŞƏBBÜSÜ İLƏ 1996-CI İLİN FEVRAL AYINDA MİLLİ PARALİMPIYA KOMİTƏSİ TƏSİS EDİLMƏKLƏ, ÖLKƏMİZDƏ PARALİMPIYA HƏRƏKATININ SİSTEMLİ İNKİŞAFI ÜÇÜN ZƏMİN YARADILMIŞDIR”

Azərbaycanda Olimpiya Hərəkatının inkişafı Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin adı ilə bağlıdır. Belə ki, 1992-ci ildə Milli Olimpiya Komitəsi fəaliyyət göstərməyə başladı. 1997-ci ildən Milli Olimpiya Komitəsinə Cənab İlham Əliyev Sədr seçildən sonra Azərbaycanda Olimpiya Hərəkatı böyük vüsət almağa başladı. Bu illər ərzində, Milli Olimpiya Komitəsinin təşkilatı və quruculuq işləri bir an belə sığmadı. Prezident İlham Əliyevin müraciətində bildirdiyi kimi, "Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 1996-cı ilin fevral ayında Milli Paralimpiya Komitəsi təsis edilməklə, ölkəmizdə paralimpiya hərəkatının sistemli inkişafı üçün zəmin yaradılmışdır." Azərbaycanın hər bir yerində yeni və müasir idman komplekslərinin tikintisinə başlanıldı. Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsi başqa Olimpiya komitələri üçün nümunə oldu. 1998-ci ildə respublikamız ilk dəfə Qış Olimpiya Oyunlarına qatıldı. Yaponiyanın Naqano şəhərində keçirilən XVIII Qış Olimpiya Oyunlarında respublikamız 5 nəfər idmançı ilə dörd yarışda təmsil olundu. 2000-ci ildə Sidney Olimpiyadasında Azərbaycan idmançıları 2 qızıl, 1 bürünc medal qazandı. Azərbaycan komanda hesabına 199 ölkə arasında 34-cü,

Avropa ölkələri arasında isə 23-cü oldu. Bu ölkənin Olimpiya Hərəkatı tarixində ən böyük uğuru idi. 2002-ci ildə Azərbaycan ikinci dəfə Qış Olimpiya Oyunlarının iştirakçısı oldu. Beləliklə, uğurlar və nailiyyətlər Azərbaycan idmançılarını adına yazılmağa başladı. Məlumdur ki, bu yaxınlarda Parisdə keçirilən Yay Olimpiya Oyunlarında idmançılarımız ölkəmizi ləyaqətlə təmsil edərək, Azərbaycan Bayrağını ucaldıb və bütün xalqımızı sevindirdilər. Oyunlarda dünyanın ən güclü 30 ölkəsinin arasında yer almış Azərbaycan 2 qızıl, 2 gümüş və 3 bürünc medal qazandılar. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin bu sahəyə diqqətlə yanaşması, idmançıların qayğı və problemləri ilə yaxından maraqlanması ölkədə idmanın kütləviləşməsinə, gənc nəslin bu sahəyə sürətli axınına şərait yaradıb.

“NAILİYYƏTLƏR İDMANÇILARIMIZIN YÜKSƏK PEŞƏKARLIĞININ, İRADƏSİNİN VƏ ƏZMKARLIĞININ PARLAQ NÜMUNƏSİDİR”

Müasir dövrdə əlilliyi olan şəxslərin cəmiyyətə integrasiyası üçün ən kütləvi vasitə idmandır. Paralimpiyaçılarımızın idmana olan sevgisi və yeni zirvələri fəth etmək arzusu minlərlə idmançının həyatına uğur gətirib. Azərbaycanın "Tokio-2020" Yay Paralimpiya Oyunlarında iştirakı və uğur qazanmaları Azərbaycan idman tarixində önəmli yer tutur. İdmanın 22 növü üzrə 529 dəst medal uğrunda keçirilən yarışlarda Azərbaycan millisinin 14 qızıl, 1 gümüş və 4 bürünc medal, ümumilikdə 19 medal qazanması böyük nailiyyət oldu. İdmançılarımız "Paris-2024" Yay Paralimpiya Oyunlarında iştirak etdilər. "Paris-2024" Yay Paralimpiya Oyunlarında da idmançılarımız uğur qazandılar. Qazanılan bütün nailiyyətlərin əsasında Ümummilli Lider tərəfindən müəyyənləşdirilən siyasi kurs və Prezident İlham Əliyevin bu siyasi kursu uğurla davam etdirməsi faktı dayanır. "Əlilliyi olan insanların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi və idman infrastrukturunun davamlı inkişafı paralimpiyaçılarımı-

Oktyabrın 16-da Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) İdarə Heyətinin VIII Qurultayda seçilmiş tərkibdə ilk iclası keçirilib. YAP Sədrinin müavini - Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov 2026-cı il oktyabrın 2-də Yeni Azərbaycan Partiyasının VIII Qurultayında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri cənab İlham Əliyevin qarşımızda duran başlıca vəzifələri və gələcəyə yönəlik strateji hədəfləri müəyyən edən proqram xarakterli nitqinin nəinki ölkə daxilində, beynəlxalq müstəvidə də geniş rezonans doğurduğunu vurğulayıb. O qeyd edib ki, dövlət başçısının Azərbaycanın müstəqilliyinin qorunması, milli həmrəyliyin daha da möhkəmləndirilməsi, davamlı iqtisadi inkişafın təmin



YAP İdarə Heyətinin iclası keçirilib



Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması və digər istiqamətlərdə işlərin fasiləsiz davam etdirilməsi, bu xüsusda dövlət qurumları, geniş ictimaiyyət və Yeni Azərbaycan Partiyasının yerli təşkilatları arasında əməkdaşlığın daha da gücləndirilməsi son dərəcədə önəmlidir", - deyən Tahir Budaqov əlavə edib ki, bu kontekstdə partiya-



edilməsi və əhalinin rifahının mütəmadi olaraq yaxşılaşdırılması, ölkəmizin beynəlxalq münasibətlər sistemində mövqelərinin daha da gücləndirilməsi, tarixi ədalətin bərpası ilə meydana çıxmış yeni ictimai, sosial-humanitar və geosiyasi reallıqlar fonunda bölgədə sülh quruculuğu prosesinin irəliyə aparılması, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə soydaşlarımızın təhlükəsiz və müasir standartlara cavab verən ləyaqətli yaşayışı üçün zəruri şəraitin yaradılması və digər aktual məsələlər ilə əlaqədar dərin məzmunlu çıxışından irəli gələrək ölkəmizin şərəfli inkişaf yoluna əhatəli nəzər salmaqla qarşıda duran vəzifələrə və strateji hədəflərə dair geniş ictimai müzakirələr apa-



nın bütün strukturlarının, o cümlədən Veteranlar Şurasının və Gənclər Birliyinin də üzünə böyük məsuliyyət düşür.

İclasda partiyanın Nizamnaməsinin tələblərindən irəli gələrək YAP Veteranlar Şurasının say tərkibinin müəyyən edilməsi, Yeni Azərbaycan Partiyası Sədrinin təqdim etdiyi namizədlər siyahısından Veteranlar Şurasının üzvləri, sədri və sədr müavinlərinin təyin edilməsi məsələlərinə baxılıb. YAP Veteranlar Şurasının 35 nəfərdən ibarət tərkibi səsə qoyulub və yekdilliklə təsdiq olunub. Rəhimzadə Arif Qafar oğlu Veteranlar Şurasının sədri, Qəhrəmanova Sədaqət Məmmədyar qızı və Həsənov Əli Şamil oğlu isə sədr müavinləri təyin olunublar.



rılmaqdadır: "Bu istiqamətdə partiyanın 84 yerli təşkilatı və ərazi partiya təşkilatları tərəfindən də müşavirələr keçirilmişdir. YAP İdarə Heyətinin, Veteranlar Şurasının, Təftiş Komissiyasının, Gənclər Birliyinin üzvlərinin, Milli Məclisdə Yeni Azərbaycan Partiyasını təmsil edən deputatların, Mərkəzi Aparatın məsul əməkdaşlarının, tanınmış ictimaiyyət nümayəndələrinin və partiya fəallının iştirakı ilə baş tutan tədbirlərdə geniş müzakirələr aparılmaqla Azərbaycanın perspektiv inkişaf istiqamətlərini müəyyənləşdirən yol xəritəsi əsasında görülməli işlərlə bağlı konkret tapşırıqlar verilmişdir".

Prezident İlham Əliyevin VIII Qurultaydakı çıxışında xüsusi diqqət yetirdiyi məsələlərdən birinin də ideoloji təhlükəsizlik olduğunu xatırladan YAP Sədrinin müavini vurğulayıb ki, dövlət siyasətinin mühüm prioritetlərindən və milli təhlükəsizliyin əsas istiqamətlərindən biri kimi ideoloji işin yeni reallıqlara və müasir çağırışlara uyğun təkmilləşdirilməsi üçün maraqlandırıcı tədbirlərin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi, fəalları ictimai-siyasi aktivliyinin artırılması, həmçinin müasir kommunikasiya texnologiyalarından, rəqəmsal platformalardan və sosial media resurslarından səmərəli istifadə olunması olduqca vacibdir. "Bu istiqamətdə sistemli fəaliyyətin mühüm tərkib hissəsi olaraq Heydər Əliyev ideyalarının və azərbaycanlıq ideologiyasının təşviqi, Prezident İlham Əliyevin müasir dövlətçilik strategiyasının təbliği, tarixi yaddaşın qorunması, gənclərin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyəsi,

Çıxış edən Əli Həsənov yüksək etimada görə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri İlham Əliyevə minnətdarlığını ifadə edərək bundan sonra da öz üzünə düşən vəzifələri layiqincə yerinə yetirmək üçün səylərini əsirgəməyəcəyini bildirib.

YAP Sədrinin müavini - Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov partiyanın Veteranlar Şurasının ötən 5 il ərzində uğurlu fəaliyyət həyata keçirdiyini vurğulayaraq veteranların bilik və təcrübəsinin gənclərə ötürülməsinin gənc nəslin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunmasına, milli-mənəvi dəyərlərə sadiqliyin gücləndirilməsinə, partiya daxilində nəsillərəsi əlaqələrin möhkəmləndirilməsinə mühüm töhfələr verdiyini qeyd edib. O, Veteranlar Şurasının hər bir üzvünə möhkəm cansağlığı və fəaliyyətində uğurlar arzulayıb.

Sonra gündəliyin digər məsələsi müzakirəyə çıxarılıb. YAP Sədrinin müavini - Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov qeyd edib



ki, yerli təşkilatlar tərəfindən keçirilən müşavirələrdə bir sıra ağır cinayətlərdə ittiham olunan Ramiz Mehdiyevin partiya sıralarından xaric edilməsi və onun bütün dövlət təftişlərindən məhrum edilməsi tələbləri irəli sürülmüş, yerli təşkilat sədrilərindən bu məsələnin partiya rəhbərliyi qarşısında qaldırılması xahiş olunmuşdur. Çoxsaylı müraciətlər nəzərə alınaraq bu məsələ İdarə Heyətinin iclasına təqdim olunmuşdur.

YAP Sədrinin müavini Əli Əhmədov, İdarə Heyətinin üzvləri Elmar Qasimov, Eldar İbrahimov, Hikmət Məmmədov, Mübariz Qurbanlı, Bahar Muradova, Anar İsgəndərov, Musa Quliyev və Ziyafət Əsgərov çıxış edərək qatıldıqları müşavirə və digər tədbirlərdə bu məsələnin geniş ictimai rezonans doğurduğunu şahidi olduqlarını, dövlətə xəyanətə, hakimiyyəti qeyri-qanuni yollarla ələ keçirməyə və digər bir sıra cinayət əməllərinə görə təqsirləndirilən Ramiz Mehdiyevin Yeni Azərbaycan Partiyasının sıralarında təmsil olunmağa artıq mənəvi-siyasi haqqının çatmadığını, onun partiya üzvlüyündən xaric olunmasına tərəfdar olduqlarını vurğulayıblar. Müzakirələrdən sonra Ramiz Ənvər oğlu Mehdiyevin Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvlüyündən xaric olunması barədə yekdilliklə qərar qəbul olunub, onun bütün dövlət təftişlərindən məhrum edilməsi ilə bağlı aidiyyəti üzrə vəsatətin qaldırılması məqsədəuyğun hesab edilib.

İclasda YAP Balakən rayon təşkilatının sədri Azad Rizvan oğlu Balayevin öz ərizəsi ilə tutduğu vəzifədən azad olunması məsələsinə də baxılaraq müvafiq qərar qəbul olunub.

Sonra YAP Gənclər Birliyinin say tərkibinin müəyyən edilməsi, Yeni Azərbaycan Partiyası Sədrinin təqdim etdiyi namizədlər siyahısından Gənclər Birliyinin üzvləri, sədri və sədr müavinlərinin təyin edilməsi məsələlərinə baxılıb.

YAP Sədrinin müavini - Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov YAP Gənclər Birliyi tərəfindən ötən 5 il ərzində Ümummilli Lider Heydər Əliyevin zəngin dövlətçilik irsinin və

əbədiyaşar ideyalarının, dövlət və xalq qarşısında misilsiz xidmətlərinin, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri İlham Əliyevin məqsədyönlü daxili və xarici siyasətinin, partiyamızın fəaliyyətinin təbliği istiqamətində dövlət qurumları, ali təhsil müəssisələri, qeyri-hökumət təşkilatları və beynəlxalq tərəfdaşlarla sıx əməkdaşlıq şəraitində çoxsaylı tədbir və layihələrin həyata keçirildiyini qeyd edib. Yaş həddinə görə YAP Gənclər Birliyinin sıralarını tərk edən partiya fəallarına səmərəli fəaliyyətlərinə görə İdarə Heyəti adından minnətdarlıq bildirilib, onların bundan sonra da ölkənin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edəcəklərinə əminlik ifadə olunaraq hər birinə uğurlar arzulanıb.

YAP Gənclər Birliyinin sədri Bəxtiyar İslamov çıxış edərək beş il ərzində bu vəzifəni icra edərək böyük təcrübə qazandığını, Birlik tərəfindən fəaliyyətin Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri cənab İlham Əliyevin VII Qurul-

tayda qarşıya qoyduğu vəzifələrə uyğun sistemli şəkildə həyata keçirildiyini, gənclərin ictimai-siyasi proseslərdə fəallığının artırılması, təşkilatı potensialın möhkəmləndirilməsi və beynəlxalq əməkdaşlığın genişləndirilməsi istiqamətində mühüm addımların atıldığını qeyd edib. O, gənclərə göstərilən yüksək diqqət və qayğıya görə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyası-



nın Sədri İlham Əliyevə YAP Gənclər Birliyinin üzvləri adından təşəkkürünü ifadə edərək bundan sonra da Heydər Əliyev ideyalarına, İlham Əliyevin siyasi kursuna sadiq qalaraq ölkəmizin tərəqqisi naminə var gücü ilə çalışacaqlarını bildirib.

Sonra YAP Gənclər Birliyinin 30 nəfərdən ibarət yeni tərkibi səsə qoyulub və yekdilliklə təsdiq olunub. Kərimli Gülüstən Əfsər qızı Gənclər Birliyinin sədri, Fəyyaz Nəzrin Cavid qızı və İbrahimli Elvin Soltan oğlu sədr müavinləri təyin olunublar.

YAP Sədrinin müavini - Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov Gənclər Birliyinin yeni tərkibinə daxil edilmiş şəxsləri təbrik edərək onlara fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıb.

Ərazi bütövlüyünü və mütləq suverenliyini təmin edən ölkəmizin yeni dövrə qədəm qoyduğunu vurğulayan Tahir Budaqov dünyada, eləcə də regionumuzda cərəyan edən mürəkkəb proseslər, həmçinin ölkəmizə yönəlik təxribat və təhdidlər fonunda Prezident, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri İlham Əliyevin müəyyənləşdirdiyi, eləcə də partiyanın Nizamnaməsindən və Proqramından irəli gələn vəzifələrin günün tələbləri səviyyəsində mü-təşəkkil və operativ yerinə yetirilməsinin qarşıda duran əsas məsələ olduğunu diqqətə çatdırıb.

Daha sonra cari məsələlərlə bağlı müzakirələr aparılıb və müvafiq qərarlar qəbul olunub.

Tarixi ZƏFƏRİMİZ: 20 oktyabr Zəngilan Şəhəri Günü

Prezident İlham ƏLİYEV: "Heç bir ölkə bizim iradəmizə təsir edə bilməz və bunu artıq hər kəs bilir ki, Azərbaycanla hesablamaq lazımdır"

Son iki yüz ildə xalqımızın 44 günlük Vətən müharibəsində qazandığı Zəfər qədr möhtəşəm qələbə yoxdur. Qazandığımız bu Zəfərdən altı il ötsə də hər tarixində yeni səhifə açmış 44 günlük Vətən müharibəsindən ölkəmizdə, eləcə də dünya ölkələrində hələ də danışılır, müzakirələr aparılır. Bu Qələbə xalqımızın üzərindən məğlub, torpaqları işğal altında qalan, qaçqın və köçkün sözünü götürdü. Xalq-Dövlət-Ordu birliyinin ən yüksək səviyyədə olduğunu bütün dünya gördü. Vətən müharibəsinin əhəmiyyəti, mahiyyəti və nəticələri hələ uzun müddət təhlil ediləcəkdir. Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin yenilməz qətiyyəti, dəmir iradəsi, yürütdüyü güclü daxili və xarici siyasət, Prezident kimi fəaliyyəti dövründə qəbul etdiyi qərarlar, atdığı addımlar, sərgilədiyi diplomatik gedişlər, qazandığımız qələbəni şərtləndirən başlıca amillər sırasında. 44 günlük Vətən müharibəsində hərbi-siyasi yolla işğaldan azad olunan ərazilərimizdə bu gün bayram ovqatı, sevinc hökm sürür. Vətən müharibəsinin 24-cü günü - 2020-ci il oktyabrın 20-si hər tariximizə Zəngilan şəhərinin və ətraf kəndlərin erməni işğalından azad edildiyi gün kimi həkk olunub. Dövlətimizin başçısı 2023-cü il iyunun 31-də imzaladığı müvafiq Sərəncama əsasən şəhərin işğaldan azad edildiyi 20 oktyabr tarixi Zəngilan Şəhəri Günü kimi qeyd olunur. Sərəncam işğaldan azad edilmiş şəhər günlərinin təsis olunması Vətən müharibəsində qazanılmış tarixi qələbəni əbədləşdirmək məqsədi daşıyır.

44 günlük Vətən müharibəsində Cəbrayıl və Füzulidən sonra döyüş meydanında azad olunan 3-cü şəhər Zəngilan oldu. 29 oktyabr 1993-cü ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal olunmuş rayon işğal olunmazdan qabaq erməni qüvvələri tərəfindən tam olaraq mühasirəyə alınmış və on minlərlə insan qırılmaq təhlükəsi ilə üz-üzə qalmışdı. Hər tərəfdən mühasirədə qalan sakinlər Araz çayını keçərək, xilas olmuşdular. Xatırladaq ki, Zəngilan inzibati rayon kimi 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Rayonun ərazisi müxtəlif tarixi dövrlərdə ayrı-ayrı inzibati ərazi bölgülərinə məruz qalmışdır. Rusiyanın işğalı zamanı 1828-ci ilə qədər bölgənin ərazisinin Bəsitçaydan qərbə tərəf hissəsi Naxçıvan, şərqə tərəf hissəsi isə Qarabağ xanlığının tərkibinə daxil olur. XIX əsrin əvvəllərində Rusiyanın Cənubi Qafqazı işğal etməsindən sonra yeni ərazi-inzibati bölgüsü aparılır. 1868-ci ildə Yelizavetpol quberniyası yaradılır. Onun tərkibində Şuşa, Yelizavetpol və Zəngəzur qəzaları yaradılır. Yeni bölgüyə əsasən, Zəngilan rayonunun ərazisi Zəngəzur qəzasına daxil edilir.

"Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti süquta uğrayandan bir neçə ay sonra Zəngəzur da bizim əlimizdən alındı. Bu tarixi də hər kəs bilməlidir, 1920-ci ilin noyabrında sovet hakimiyyətinin qərarı ilə heç bir əsas olmadan tarixi diyarımız Qərbi Zəngəzur Azərbaycandan ayrıldı və Ermənistanla verildi. Bu, xalqımıza qarşı növbəti düşmənçilik və ədalətsizlik idi. Çünki Zəngəzurun şərqində də, qərbində də Azərbaycan xalqı əsrlər boyu yaşamışdır və indiki Ermənistan ərazisində olan Qərbi Zəngəzurun bütün toponimləri, bütün kəndlərin milli tərkibi Azərbaycan xalqına məxsus idi", - deyərək Prezident İlham Əliyev çıxışlarının birində bildirib.

Son iki yüz ildə vahid təbii sərhəddə malik olmayan Zəngilan 1930-cu ilin avqustunda müstəqil rayon kimi formalaşır və dəqiq müəyyən olunmuş bir ərazisi olur. Zəngilan rayonunda bir şəhər, 5 qəsəbə (Ağ oyuyq, Mincivan, Bartaz, Ağbənd, Həkəri) və 79 kənd olmuşdur. Burada müxtəlif dövrlərə



aid daş abidələri vardır. Hər daşında bir tarix yaşayır. Hər bir ərazisi Azərbaycan tarixindən xəbər verir. Belə zəngin tarixi ilə tanınan Zəngilanın artıq müharibənin 24-cü günündə bir neçə kəndi və Zəngilan şəhəri artıq işğaldan azad olundu.

Böyük Qayıdış Zəngilan rayonunda "Ağıllı kənd" konsepsiyası əsasında yenidən salınmış Ağalı kəndinə sakinlərin köçürülməsi ilə başlandı. Qısa bir zamanda abadlıq-quruculuq işləri start götürdü. Cənab Prezidentin bildirdiyi kimi, biz azad edilmiş bütün torpaqları bərpa edəcəyik. Bildiyimiz kimi, birinci "Ağıllı kənd" pilot layihəsi Zəngilanın 1-ci, 2-ci, 3-cü Ağalı kəndlərini əhatə etmiş oldu. Birinci pilot layihə Zəngilanın Ağalı kəndində həyata keçirildi. Yenidən qurulan Ağalı kəndi müasir tələblərə uyğun olaraq quruldu. Ağalı kəndində müasir şəhərsalma standartları tətbiq olunub. Küçələrin "ağıllı" işıqlandırılması, isti və soyuqadavamlı ekoloji evlərin inşası, məişət tullatılarının idarə olunması, günəş panellərinin quraşdırılması kimi amillər bu konsepsiyanın tərkib hissələridir. Bəli, artıq işğaldan azad olunan ərazilərimizin əzəli sakinləri öz dedə-baba yurdlarına qayıdırlar. Zəngilan rayonu Ağalı kəndində canlı həyat yaşanılır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Ağalı kəndində "Ağalı" hotelinin açılışını edib. "Ağalı" hoteli Zəngilan şəhər mərkəzindən 20 kilometr məsafədə, Həkəri çayı vasitəsilə yaradılmış süni gölün sahilində yerləşir. Hotelin binası üç mərtəbədən ibarətdir. Birinci mərtəbədə qonaqlar foye və rahat gözləmə zonası qarşılayır. Bölgədə müalicəvi turizm, istirahət turizmi, ekoturizm və turizmin digər növlərinin inkişaf etdirilməsi üçün böyük imkanlar var. Bu ərazilərin turizm potensialının səmərəli istifadəsi, regionun rəqabət qabiliyyətli turizm məkanına çevrilməsi üçün geniş tədbirlər həyata keçirilir. Bu baxımdan Füzuli və Zəngilanda, Laçında tikilən beynəlxalq hava limanları azad edilən ərazilərimizin turizm potensialının reallaşmasında, turistlərin cəlb olunmasında mühüm rol oynayacaq.

YAŞIL ENERJİ ZONASININ YARADILMASI

Əlbəttə ki, işğaldan azad olunan ərazilərimizdə infrastruktur layihələr, yeni yolların çəkilişi, yaşayış yerlərinin təməlinin qoyulması, işə müəssisələrinin açılışı və s. plnlı şəkildə layihələr əsasında həyatı keçirilir. Məqsəd insanların rahatlığının və firavanlığının təminatıdır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev "AzərEnerji" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin "Zəngilan" və "Şayırlı" Su Elektrik stansiyalarının açılışlarını etməsi ərazilərdə görülən işlərin planlı şəkildə həyata keçirilməsinə söykənir. İşğaldan azad edilən ərazilərdə yaşıl enerji zonasının yaradılması, rayonların karbonsuz zo-

naya çevrilməsi ilə bağlı Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq Oxçuçayın Zəngilan rayonunun ərazisindən keçən hissəsində hər birinin gücü 10,5 meqavat olmaqla dörd yerdə ümumi gücü 42 meqavat olan "Zəngilan" Su Elektrik stansiyaları silsiləsi layihələndirilərək qısa vaxt ərzində tikilib. İşğaldan azad edilən ərazilərdə ən böyük silsilə su elektrik stansiyası olan Zəngilan silsiləsindən "Cahangirbəyli" SES 2023-cü ildə Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə istismara verilib. "Şayırlı" və "Zəngilan" SES-lər açılışa hazır vəziyyətə gətirilib, "Sanqışlaq" SES-də işə işlər başa çatdırılıb.

"AZƏRBAYCAN ÖZÜNƏ HÖRMƏT EDƏN DÖVLƏTDİR VƏ HƏR KƏSDƏN BU HÖRMƏTİ TƏLƏB EDİR VƏ BUNU ƏLDƏ EDİR"

Göründüyü kimi, işğal altından azad olunan ərazilərimizdə, eləcə də Zəngilanda abadlıq-quruculuq işləri sürətlə davam etdirilir. Ermənilərin xarabalığa çevirdiyi məkanlarda yeni yollar çəkilir, dayanıqlı və davamlı iqtisadi fəallığın təmin edilməsinə yönəldilən infrastruktur layihələri reallaşır, tarixi-mədəniyyət və dini abidələrimiz təmir və bərpa olunur. Su, qaz, elektrik təsərrüfatlarının bərpası ilə bağlı işlər uğurla davam etdirilir. Görülən işlərin məntiqi nəticəsi olaraq Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdış Zəngilan rayonunda "Ağıllı kənd" konsepsiyası əsasında yenidən salınmış Ağalı kəndində sakinlərin səs-sədəsi, toy-büsat çalığı eşidilir. Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə rəşadətli Azərbaycan Ordusunun qazandığı Zəfər nəticəsində keçmiş məcburi köçkünlərin 30 ildən sonra könüllü, təhlükəsiz və ləyaqətlə doğma yurdlarına qayıtmalarına imkan yaranıb və Böyük Qayıdışın yüksək səviyyədə təmin edilməsi məqsədi ilə ardıcıl işlər görülür. Prezidentin bildirdiyi kimi, "Biz müstəqilliyimizin möhkəmlənməsi istiqamətində çox böyük işlər görmüşük. Siyasi cəhətdən tam müstəqillik. Heç bir ölkə bizim iradəmizə təsir edə bilməz və bunu artıq hər kəs bilir ki, Azərbaycanla hesablamaq lazımdır, Azərbaycanın mövqeyini nəzərə almaq lazımdır. Azərbaycan özünə hörmət edən dövlətdir və hər kəsdən bu hörməti tələb edir və bunu əldə edir. Biz iqtisadi cəhətdən müstəqillik. Bu gün iqtisadi cəhətdən müstəqil ölkələrin sayı o qədər də çox deyil. Bunu yaxın tarix göstərib. Ancaq biz tam müstəqillik, heç kimdən asılı deyilik, öz həyatımızı özümüz qururuq".

NƏZAKƏT ƏLƏDDİNQIZI



Utanmaq: dünyanın ən gözəl hissi

MƏTANƏT

Utanmaq sözünü ismin altı halında çox-çox istifadə etmişik. Utanmaq lazım deyil, utanma, gəl, utanmağı qoy kənara, niyə utanırsan kimi. Qonşu oğlu həyətə anası tərəfdən bir diləyə gələndə utanıb, üzü qızarıb, utanma, ay bala,- demişik. Sınıf yoldaşımız bizə gələndə, qarşısına yemək qoyanda, o, çəkinəndə, anamız, ay bala, utanmaq nəyə lazım,- deyib. Bir yerə qonaq gedəndə qırıışığımız açılmayıb, utanmışıq, utanma, öz evindir,- deyiblər. Bir səhvimiz olanda, müəllim bütün uşaqların içərisində üzümüzə vuranda, utanmışıq, qıpqırmızı olmuşuq. Atamız evə yorğun gəlib dərsimizi soruşanda, bizsə yaxşı oxumadığımızdan kəkələyəndə də xeyli utanmışıq. Belə utanmalar dəfələrlə və yüzlərlə olub. Utanmışıq, sıxılmışıq, üzümüz qızarıb, ürəyimiz köksümüzəndən az qalib bayıra çıxsın, utanma deyiblər, bir qədər sonra yavaş-yavaş özümüzə gəlmişik.

Bəli, utanma deyiblər bizə. Lakin utanmağımıza bu gündən baxanda onda nə gözəl məqamlar gizləndiyi və yaxud bəlkə də dünyada utanmaqdan gözəl hiss olmadığı qənaətinə gəlir insan. Bəlkə də ilahi qüvvə bizə utanmaqdan dəyərli hiss nəsis etməyib... Bunu indi, bu günümüzdə dərk etməyimiz də səbəbsiz deyil.

Utanmaq çox gözəl, eyni zamanda çətin hissidir. O qədər çətin ki, insan özünü bu çətinliklərdən keçirib utanmamağa hazırlamalıdır. Bu zaman oynamağa nə var ki... Utanmasan, soyunmağa nə var ki... Utanmasan, ağzına gələni hər kəsin içərisində danışmağa nə var ki... Utanmasan, bədəninə hər cür estetik əməliyyat aparıb əzalarını dar paltarlarla ictimaiyyətə təqdim etməyə nə var ki... Utanmasan, yaşlı çağında sosial şəbəkələrdə "canlılarda" gülünc vəziyyətə düşməyə nə var ki... Utanmasan, nənə-baba olduğun halda, sosial şəbəkələrdə heç özün də bilmədiyin nəyi isə danışib "like" axtarışında olmağa nə var ki...

Utanmasan, aparıcısı olduğun verilişdə əvvəlcədən ssenari hazırlayıb, canlı yayında təsadüfən olubmuş kimi camaata sırımağa nə var ki? Utanmasan, sinəni, ayaqlarını məhrəm yerə qədər açıb səhnədə, sosial şəbəkələrdə ortaya qoymağa nə var ki? Utanmasan, kişi olduğun halda qadın geyimində, makyajında, saç düzümündə küçələrdə gəzməyə nə var ki? Və yaxud utanmasan, qadın adını daşdırdığın halda qadına və qadınlığa, hətta analığa yaraşmayan bayağı hərəkətlərlə dolu videolar çəkib paylaşmağa nə var ki?..

Və özümə və ağzıma layiq bilmədiyim məqamlar var ki, bəli, bunların hamısını yalnız utanmadan, utanmaq hissindən məhrum olmaqla edə bilər insan. Bunu onları görüb utandığından susanlar və başını aşağı endirib, özünü görməzliyə vuranların hər biri yaxşı bilir.

Əsas məsələ isə odur ki, sadaladıqlarımın kökündə yalnız utanmaq hissi dayanır. Elə bu an belə qənaətə gəlmək olur ki, həqiqətən də utanmaq nə qədər dəyərli bir hiss imiş. Və belə bir sual da meydana çıxır ki, görəsən bu hissi insan özündən necə kənar edə bilər? Axı bu hissdən məhrum olanları indi bütün yaşlarda görmək mümkündür. Utanmaq hissindən məhrum olmaq üçün illərin lazım olduğunu düşünəndə bunu indi həm yaşlılarda, həm gənclərdə görməyin özü maraq doğurur. Görəsən onlar bir-birilərinə öyrədir bu hissdən məhrum olmanı, yoxsa, utanmaq hissi cavanlaşıb və yaşlaşıb?

Maraqlıdır, hansı səbəbdən olursa-olsun, doğrudan da maraqlıdır ona görə ki, görəsən utanmaq adlı libası əyindən necə belə asanlıqla çıxarıb atmaq olar? Bəlkə səbəbini axtaraq? Sizcə bu hər hansı bir qidadanmı olar, ekoloji çirklənmədənmi, yoxsa ailədaxili münasibətlərdən?.. Hansı ola bilər ki, utanmaq hissinin yaranmasını bu qədər gəncləşdirə və ya yaşlaşıra bilər?

Lakin çoxsaylı insanlar mənim fikrimdədir ki, utanmaq dünyanın ən gözəl hissidir. Gəlin bir-birimizə xeyir-dua verəndə, alqış edəndə, onu da deyək ki, səni görüm utanasan. Xahiş edirəm, məni düzgün anlayın, vallah, başqa çarə yoxdur. Bəlkə bu zaman bu sözün ləksik mənasını unutmuş olarıq. Onun nə qədər gözəl duyğu, hiss olduğunun hər zaman fərqi olar.

Əvvəlcədən qeyd edək ki, bu gün Türkiyə-Azərbaycan arasında rəsmi, dövlət səviyyəsində bir "gərginlik" və ya "savaş" barədə geniş təsdiqlənmiş məlumat yoxdur. İki ölkə "bir millət, iki dövlət" formulası əsasında strateji müttəfiqdir. İnformasiya müstəvisindəki narazılıqlar, sosial media kampaniyalar və dini-ideoloji mövzular ətrafında yaranan gərginliklər real müşahidə olunan hallardır. Rəsmi siyasət ilə qeyri-rəsmi, yeni informasiya müstəvisində baş verənləri bir-birindən ayırmaq lazımdır. Çünki bu gərginlik hər iki dövlət üçün arzuolunan hal deyil.

Azərbaycan niyə "açar dövlət"dir?

Cənubi Qafqazda Azərbaycanın mövqeyi bir neçə obyektiv faktorla müəyyən olunur. Orta Dəhlizin (Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu) baş operatoru. Çindən Avropaya Rusiyadan yan keçməklə gedən yük axınının Qafqaz seqmenti məhz Azərbaycandan (Bakı-Tbilisi-Qars, Bakı limanı, Xəzər keçidi) keçir. TANAP/TAP vasitəsilə Avropaya Xəzər qazının çatdırılmasında mərkəzi tranzit və təchizat rolu oynamaqdadır. 44 günlük müharibədən sonrakı yeni status-kvo, 2020 və 2023-cü illərdən sonra Azərbaycan regionda hərbi-siyasi təşəbbüs daşıyıcısına çevrilib.

Bu üç amil Azərbaycanı məcburi keçid nöqtəsi edir. Yeni onu "atlamaq" iqtisadi və geosiyasi baxımdan çətindir. Məhz buna görə region oyunçularının maraqları Azərbaycan üzərində kəşişir. "Zəngəzur dəhlizi" marşrutu Naxçıvanla Azərbaycanın əsas ərazisini Ermənistan ərazisindən keçməklə birləşdirmək ideyasıdır. Tərəflərin məsələyə baxışları da fərqlidir və uzlaşma nöqtələri də az deyil. Azərbaycan və Türkiyə üçün bu, Türkiyə-Naxçıvan-Azərbaycan-Orta Asiya xəttini tamamlayan, Türk dünyasını fiziki olaraq bağlayan həlqədir.

Ermənistan suverenlik və gömrük nəzarəti məsələlərini qoyur. İran üçün bu, qırmızı xəttidir. Ermənistanla ümumi sərhədinin bloklanması və ya Türkiyə nüfuzunun şimala doğru dəhliz vasitəsilə genişlənməsi İranın Qafqazdakı mövqeyini zəiflədir.

Üç böyük oyunçunun maraqları

İranın əsas narahatlığı şimal sərhədində Türkiyə-Azərbaycan oxunun güclənməsi, Ermənistanla əlaqə kanalının itirilməsi riskidir. Daxili factor da var. Həmədandan üzü şimala, Təbrizdən Araz çayına qədər qədər geniş ərazilərdə azərbaycanlı-türk əhalisi olan ölkə üçün güclü, müstəqil Azərbaycan həm də daxili həssaslıq yaradır. İran modelinin region üçün cəlbəedici olmaması fonunda dini-ideoloji təsir vasitələrindən istifadə etmək cazibəsi də planlaşdırılan oyunun tərkib hissəsidir.

İranın Zəngəzur həssaslığı

İran-Ermənistan sərhədi cəmi 44 km-lik dar bir xətdir, amma bunun İran üçün dəyəri uzunluğu ilə ölçülmür. Bu, İranın Qərbin tətbiq etdiyi sanksiyalardan yan keçən ticarət kanalıdır, Rusiyaya "Şimal-Cənub" dəhlizinin alternativ qollarından birini təmin edir, Qafqaza Azərbaycandan asılı olmadan fiziki çıxış nöqtəsidir.

Əgər Zəngəzur marşrutu İranın nəzarətindən kənar, Azərbaycan-Türkiyə oxunun kontrolunda formalaşarsa, İran coğrafi olaraq "qapanmış" vəziyyətə düşür. Bu, onun üçün sadəcə logistika deyil, strateji manevr sahəsinin daralması deməkdir.

Burada tez-tez buraxılan analitik səhv budur ki, İran guya Zəngəzur dəhlizinin özünə qarşıdır. Əslində yox. İran rəsmiləri dəfələrlə bildirib ki, onlar marşrutun açılmasına deyil, onun hansı formatda açılmasına qarşıdır. Tehranın qəbul etdiyi variant budur ki, Zəngəzur dəhlizi Ermənistanın suverenliyi altında fəaliyyət göstərsin, gömrük-sərhəd nəzarəti İrəvanda qalsın. Ona görə də İran Ermənistanın nəzarətindən çıxarılmış, faktiki olaraq başqa güclərin kontrolunda olan dəhlizi qəbul etmir. Yeni İranın "qırmızı xətti" suverenlik prinsipi pərdəsi altında öz təsirini qorumaqdır. Bu incəlik vacibdir, çünki bu, həm də İra-

nın hansı güzəştlərə gedə biləcəyini göstərir. İranın narahatlığının yarısı xaricdə deyil, daxildədir. İranda yaşayan azərbaycanlı əhalinin sayı Azərbaycan Respublikasının əhalisindən qat-qat çoxdur. Güclü, uğurlu, müstəqil və Türkiyə ilə sıx bağlı bir Azərbaycan dövləti İranın öz azərbaycanlı vətəndaşları üçün cəlbəedici alternativ model rolunu oynaya bilər. 2020-ci il müharibəsi zamanı Təbriz və digər şəhərlərdəki küçə əhval-ruhiyyəsi bu həssaslığı açıq göstərdi. Buna görə İranın Azərbaycana qarşı mövqeyi çox vaxt "kənar siyasət" kimi görünərsə də, kökündə daxili təhlükəsizlik refleksiylədir. Bu, dini-ideoloji təsir vasitələrinə niyə mürciət olunduğunu da izah edir: din, sekulyar və güclü Azərbaycan modelinə qarşı qoyula bilən yeganə "universal" çərçivə kimi görülür.

Türkiyə faktoru: İran üçün "tarixi refleks"

İran-Türkiyə rəqabəti Səfəvi-Osmanlı dövrünə gedib çıxan uzun tarixi dinamikadır. Müasir dövrdə bu rəqabət Suriya, İraq, Qafqaz kimi məkanlarda özünü göstərir. Qafqaz İran üçün ən həssas yerdir, çünki birbaşa sərhədindədir və daxili əks-səda yaradır. İran Türkiyə nüfuzunun Qafqazdan Orta Asiyaya doğru "Türk dünyası dəhlizi" şəklində uzanmasını öz cənub-şimal oxunu kəsən üfüqi bir xətt kimi görür. Yeni iki geosiyasi vektor fiziki olaraq Zəngəzur nöqtəsində toqquşur. Burada vacib bir həqiqət var ki, onu nəzərdən qaçıрмаq olmaz. İran rəsmiləri Azərbaycanla real iqtisadi əməkdaşlığın olduğunu da təzə təxatırladırlar. Rəşt-Astara dəmir yolu, enerji svopları, Araz üzərində körpü layihələri bu siyahının başında gəlir. İran hətta alternativ marşrut təklif edir, Zəngəzur əvəzinə öz ərazisindən keçən Araz dəhlizi (Naxçıvanı İran torpağı üzərindən bağlamaq). Bu, İranın "biz bağlamağa deyil, kontrola qarşıyıq" kimi siyasi gedişini təsdiq edir.

İranın narahatlığı sadəcə "Türkiyə-Azərbaycan oxunun güclənməsi" deyil, bu, üç qatın - coğrafi manevr sahəsinin daralmasının, regionda vasitəçi/nəzarətçi rolunun itməsinin və ən əsası, daxildəki azərbaycanlı-türk amilinin yaratdığı dərin təhlükəsizlik refleksinin eyni anda birləşməsidir.

Məhz bu üçüncü qat İranın mövqeyini digər oyunçulardan, məsələn, yalnız iqtisadi-geosiyasi maraqla hərəkət edən Rusiyadan fərqləndirir və onu daha emosional və prinsipial edir. Rusiyanın əsas marağı Qafqazda vasitəçi/hakim rolunu qorumaqdır. Hər bir regional məsələdə "Moskvasız həll olmasın" prinsipidir. Orta Dəhlizin güclənməsi Rusiyanın tranzit monopolizmasını və sanksiya dövründə Qafqazı yan keçən marşrutları güclən-

Hicab təxribatının pərdəarxası

Cənubi Qafqazda Azərbaycanın açar rolu və regional oyunçuların toqquşan maraqları



dirir. Moskvanın taktikası isə "tatus-kvo"-nu dondurmaq, tərəfləri bir-birindən asılı saxlamaqdır. Burada vacib nüans Türkiyənin dövlət siyasətinin Azərbaycanla maksimum əməkdaşlıq üzərində qurulmasıdır (Şuşa Bəyannaməsi, hərbi-texniki əməkdaşlıq, Orta Dəhliz, Türk Dövlətləri Təşkilatı). Türkiyə üçün güclü Azərbaycan həm enerji, həm Türk dünyası integrasiyası, həm də regional nüfuz baxımından qazandırır, itki deyil.

"Hicab savaşı"nın pərdəarxası

"Qardaşlığımız daxili işlərimizə burun soxmaq üçün fürsət deyil"

Türkiyənin hakim Ədalət və İnkişaf Partiyası (AKP) ilə Azərbaycan arasında məktəblərdə hicabla bağlı mübahisələr fonunda Ankara-Bakı münasibətlərində fikir ayrılıqları daha açıq şəkildə üzə çıxıb. AKP-yə yaxın bəzi siyasətçilərin Azərbaycanın məktəbli geyimləri ilə bağlı qərarını tənqid etməsi qətiyyən başadüşülən deyil. Onlar əslində hicab təxribatının arxa planını ya görmürlər, ya da əsl vəziyyəti görüb bilərəkdən həqiqəti danırlar. Bütün bunlar iki qardaş ölkə arasında gərginlik yaratmaq istəyənlərin qorxulu niyyətlərini ortaya qoyur". Bu açıqlamanı jurnalist, siyasi ekspert Mətləb Səlahov SİA-ya açıqlamasında bildirib. O qeyd edib ki, son vaxtlar hicab adı altında bir sıra xarici qüvvələrin bilərəkdən, xüsusi şəkildə hazırlanmış plana uyğun Azərbaycan məktəblərində təxribat törətmək, insanların dini inanclarından sui-istifadə edərək təxribat törətmək cəhdləri, hətta bunu körpə uşaqlar üzərindən reallaşdırmaları ciddi narazılıq yaradıb. O bildirib ki, daima tolerant və multikultural münasibəti ilə seçilən Azərbaycan cəmiyyətini cəhalet xofu ilə sarsıtmaq üçün hərəkətə keçən qüvvələr bu işdə xarici qüvvələrin dirijorluğu ilə "rəqs edirlər". İşin ən xoşagəlməz tərəfi budur ki, Azərbaycanda qarışıqlıq salmaq istəyən cəhalet qaragüruhuna təkə fars militarizmi deyil, qardaş Türkiyə cəmiyyəti-dəki bəzi ünsürlər də züym tuturlar.

Xüsusilə də Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın baş müşaviri Oqtay Saralın Azərbaycana qarşı səsləndirdiyi fikirlər qəbuləilməzdir. Birincisi, Azərbaycan daima tolerant və dəyərlər sistemində böyük hörmətlə yanaşan demokratik dövlətdir. Bu, tarixi reallıqdır. Ən müxtəlif dinlərin nümayəndələri məhz Azərbaycanda özlərini azad və öz dini dəyərlərinə sərbəst şəkildə bağlı hiss edirlər. Azərbaycan vətəndaşı olan ən müxtəlif millətlərin, dini konfessiyaların nümayəndələrinə olan son dərəcə tolerant münasibət göz qabağındadır. Lakin görünür, bəzi xarici dairələr xürafət şüarı ilə ölkəmizdə aranı qatmaq üçün bu reallığı görməzdən gəlirlər. Bu reallığı görməkdə "kordurlar".

Cənab Ərdoğanın baş müşaviri də əla bilir ki, bu təxribatlar bilərəkdən yaradılır. Məsələ hicab məsələsi deyil, işin arxasında hicab adı altında məktəblərdə körpələri təxribatla cəlb edən qüvvələr durur. Bu cür təxribatları bəhanə edib Azərbaycana qarşı informasiya bumu yaratmaq Türkiyə dövlətində mövqe tutan insanlara yaraşan iş deyil. İnfü də bu niyyətlərini cəhalet terroru üzərindən bəyan etmələri qardaşlıq münasibətləri üçün ciddi fəsadlar yaradır. Lakin ortada dəyişilməz tarixi həqiqət var: Azərbaycan dövləti milli maraqlara hesablanmış müstəqil siyasət yürüdü. Bu, gələcəkdə də belə olacaq. Türkiyə isə hər zaman bu xalqın qəlbində əbədi və bitməyən sevgi kimi yaşayacaq - Türkiyədə hakimiyyətdə kimin olmasından asılı olmayaraq!"

Afət Tahirqızı

Füzuli Zəfərdən dirçəlişə - qəhrəmanlıq tariximizin unudulmaz səhifəsi



Aybəniz ƏLİYEVA,
Binəqədi Rayon İcra Hakimiyyəti
yanında İctimai Şuranın üzvü

Azərbaycanın müasir tarixində xalqımızın milli iradəsini, dövlətimizin güdrətini və ərazi bütövlüyümüzün bərpası uğrunda mübarizəsini təcəssüm etdirən mühüm hadisələrdən biri Füzuli şəhərinin işğaldan azad edilməsidir. 17 oktyabr 2020-ci il tarixində qazanılan bu tarixi qələbə Vətən müharibəsinin gedişində mühüm dönüş nöqtəsinə çevrilməklə yanaşı, xalqımızın uzun illər qəlbində yaşatdığı doğma yurda qayıdış arzusunun gerçəkləşməsinə doğru atılan əhəmiyyətli addım oldu. Füzulinin azadlığı Azərbaycan Ordusunun qəhrəmanlığının, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin qətiyyətli rəhbərliyinin və xalqımızın sarsılmaz birliyinin tənənesi kimi tarixə düşdü. Bu gün Füzuli təkcə hərbi zəfərin deyil, həm də milli dirçəlişin və Böyük Qayıdışın rəmzidir.

Füzuli rayonu coğrafi mövqeyi və zəngin tarixi ilə Azərbaycanın mühüm bölgələrindən biridir. Qarabağ dağ silsiləsinin cənub-şərq ətəklərindən Araz çayına qədər uzanan ərazini əhatə edən rayonun sahəsi 1386 kvadratkilometrdir. Cəbrayıl, Xocavənd, Ağcabədi və Beyləqan rayonları ilə, həmçinin Araz çayı boyunca İranla həmsərhəd olan Füzulinin ərazisindən Quruçay, Köndələnçay və Çərəken çayları keçir. Füzulinin əsası 1827-ci ildə qoyulub. Qarabulaq adlanan yaşayış məskəninin əsası 1930-cu ildə rayon təşkil olunaraq Qaryagin adlandırılıb. 1959-cu ilin aprelində böyük Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzulinin anadan olmasının 400 illiyi münasibətilə rayonun adı dəyişdirilərək Füzuli qoyulub. Rayon tarixən zəngin mədəni irsi və tarixi-dini abidələri ilə seçilib. Babı kəndindəki XIII əsrə aid Şeyx Babi Yaqub türbəsi, Aşağı Vəysəlli kəndindəki XIV əsrə aid Mirəli türbəsi və digər memarlıq nümunələri bu ərazinin qədim tarixini və mədəni zənginliyini əks etdirir.

1993-cü il avqustun 23-də Füzuli şəhəri və rayonun böyük hissəsi Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilib. İşğal nəticəsində minlərlə insan doğma yurdlarından didərgin düşüb, yaşayış məntəqələrinə və tarixi irsə ciddi ziyan vurulub. Torpaqların müdafiəsi uğrunda mübarizədə rayon sakinlərindən 663 nəfər şəhid olub, 400 nəfərədək insan müharibə əlili olub, 181 nəfər isə əsir və itkin düşüb. 1994-cü il yanvarın 5-də Azərbaycan Ordusunun həyata keçirdiyi əməliyyat nəticəsində rayonun 22 yaşayış məntəqəsi işğaldan azad ediləndə, Füzuli şəhərinin azad olunması uzun illər xalqımızın qarşısında dayanan əsas vəzifələrdən biri olaraq qalıb.

2020-ci il sentyabrın 27-də başlayan Vətən müharibəsi Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası istiqamətində tarixi mərhələnin əsasını qoydu. Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusu işğal altındakı torpaqların azad edilməsi uğrunda qətiyyətli mübarizəyə başladı. Füzuli istiqamətində aparılan döyüşlər müharibənin ən ağır mərhələlərindən biri idi. Düşmən uzun illər ərzində burada möhkəm müdafiə istehkamları qurmuş, bir neçə müdafiə xətti yaratmışdı. Bu istehkamların yarılməsi yüksək hərbi hazırlıq, peşəkarlıq və dəqiq əməliyyat

planlaşdırılması tələb edirdi.

Azərbaycan Ordusu göstərdiyi qəhrəmanlıq, taktiki çeviklik və yüksək döyüş qabiliyyəti sayəsində düşmənin müdafiə xətlərini yaraq irəlilədi. Nəticədə 2020-ci il oktyabrın 17-də Füzuli şəhəri, eləcə də Qoçəhmədli, Çimən, Cuvanlı, Pirəhmədli, Musabəyli, İşıqlı və Dədəli kəndləri işğaldan azad edildi. Vətən müharibəsi zamanı ümumilikdə rayonun 62 yaşayış məntəqəsinin azad olunması Füzulinin ərazi bütövlüyünün bərpasında mühüm nəticə oldu. Bu qələbə Azərbaycan Ordusunun gücünü, əsgər və zabitlərimizin fədakarlığını, xalqımızın birliyini bütün dünyaya nümayiş etdirdi. Füzulinin azad edilməsi uğrunda döyüşlərdə iştirak edən hərbi qulluqçuların qəhrəmanlığı dövlət tərəfindən yüksək qiymətləndirilib. 2020-ci il noyabrın 26-da "Füzulinin azad olunmasına görə" medalı təsis edilib. Prezident İlham Əliyevin sərəncamları ilə Füzuli rayonunun işğaldan azad edilməsi uğrunda döyüşlərdə şəxsi igidlik və şücaət göstərmiş Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin 25 325 hərbi qulluqçusu bu medalla təltif olunub. Bu təltiflər Vətən uğrunda mübarizə aparan qəhrəmanlara ehtiramın və onların fədakarlığının dövlət səviyyəsində qiymətləndirilməsinin ifadəsidir. Prezident İlham Əliyevin 31 iyul 2023-cü il tarixli Sərəncamı ilə 17 oktyabr Füzuli şəhəri günü kimi müəyyən edilib. Bu tarix xalqımızın qələbə sevincini, şəhidlərimizin xatirəsinə ehtiramını və doğma torpaqların dirçəldilməsinə olan inamını özündə birləşdirir.

Füzulinin dirçəlişində beynəlxalq əməkdaşlıq da əhəmiyyətli yer tutur. Qardaş Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyevin təşəbbüsü ilə şəhərdə Mirzə Uluqbəy adına orta məktəb inşa edilib. Məktəbdə müasir təhsil və idman infrastrukturunu yaradılıb. 2024-cü il martın 12-də isə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev Füzuli şəhərində Kurmanqazı adına Uşaq Yaradıcılıq Mərkəzinin açılışında iştirak ediblər. Bu layihələr Azərbaycanla qardaş ölkələr arasında dostluğun və qarşılıqlı dəstəyin əyani nümunəsidir. Füzulinin bərpasının əsas məqsədlərindən biri keçmiş məcburi köçkünlərin doğma torpaqlarına qayıdışını təmin etməkdir. "Böyük Qayıdış" proqramı çərçivəsində 2023-cü il avqustun 18-dən etibarən Füzuli şəhərinə köç prosesi başlanıb. Uzun illər müxtəlif ərazilərdə müvəqqəti məskunlaşmış ailələr mərhələli şəkildə doğma şəhərlərinə qayıdırlar. 2026-cı il oktyabrın 1-dək Füzuliyə 827 ailə, ümumilikdə 3153 nəfər köçürülüb. Bu gün Füzuli şəhəri Azərbaycanın qələbədən sonra həyata keçirdiyi quruculuq siyasətinin parlaq nümunəsinə çevrilir. Yeni yolların, yaşayış məhəllələrinin və sosial obyektlərin inşası, infrastrukturun yenilənməsi şəhərin gələcək inkişafı üçün möhkəm zəmin yaradır. Füzulinin dirçəlişi yalnız dağıdılmış ərazilərin bərpası deyil, həm də xalqımızın tarixi yaddaşının, milli kimliyinin və doğma torpaqlara bağlılığının yenidən təcəssümüdür.

17 oktyabr - Füzuli şəhəri günü Azərbaycan xalqının qəhrəmanlıq salnaməsində xüsusi yer tutur. Bu tarix Azərbaycan Ordusunun şücaətini, şəhidlərimizin müqəddəs xatirəsini, dövlətimizin qətiyyətini və xalqımızın sarsılmaz birliyini ifadə edir. Füzulinin azadlığı ilə başlanan yeni tarix bu gün quruculuq və Böyük Qayıdış prosesi ilə davam edir. Şəhərin yenidən həyata qayıtması bir daha təsdiqləyir ki, Azərbaycan xalqı öz tarixi torpaqlarını qorumaqla yanaşı, onları inkişaf etdirmək və gələcək nəsillərə firavan yaşayış məkanı kimi çatdırmaq əzmindədir. Füzuli Zəfərdən dirçəlişə uzanan yolda milli iradəmizin, dövlət güdrətimizin və Vətən sevgimizin rəmzi olaraq yaşayır.

Fransa od içində, ölənlərin və yaralıların sayı dəhşət yaradır

Fransanın 20-yə yaxın şəhərində aksiya iştirakçıları nəzarəti ələ alıblar

Avropanı cənginə alan ağır, sosial-iqtisadi vəziyyət qitə əhalisini hakimiyyətlərə qarşı etiraz aksiyaları keçirməyə məcbur edir. Artıq qoca qitənin əksər ölkələrində xalq üsyanları hökm sürür. Yüz minlərlə insan seli küçələrə çıxaraq hakimiyyətlərin istefa vermələrini tələb edirlər. E.Makron, F.Mertz kimi hakimiyyətə həris vəzifə mənsubları isə əhəlinin istefa tələblərini rədd edirlər. Bu da güc strukturları ilə əhali arasında ciddi qarşıdurmalara gətirib çıxarır. Vəziyyət o dərəcə ağır və idarəedilməz hala gəlib çıxıb ki, NATO ordularından kömək istənilir. Yeni polis qəzəbli əhalini sakitləşdirməkdə çətinlik çəkdiyindən köməyə ordunu cəlb etməyi məqbul hesab edir. Əgər proseslərə ordu qoşularsa, o zaman durumun daha da ağırlaşacağı ehtimal olunur. Çünki ordu əhalini gülləbaran edəcək, bu da yüzlərlə insanın həyatını itirməsi ilə nəticələncək. İtkilərlə üzlaşan xalqlar daha da qəzəblənəcək və bu da daha böyük dağıntıların və insan itkilərinin baş verməsinə gətirib çıxaracaq. Artıq Fransa və Almaniyada davam edən aksiyalara dəstək olaraq Niderland, İsveçrə, İtaliya, Belçika və Polşa əhalisi küçələrə çıxaraq dövlət və hökumət binalarına, ticarət obyektlərinə hücumlar təşkil edirlər. İtaliyanın Milan, Turin, Bolonya və Berqamo şəhərlərində yüksək qiymətlərə və vergilərə qarşı keçirilən etiraz aksiyaları iğtişaşlara çevrilib. Milan şəhərində əhali Piazza del Duomo meydanına daxil olub və şəhər administrasiyasını ələ keçiriblər. Ölkənin Daxili İşlər Nazirliyinin yaydığı məlumata görə, etirazçılarla polis arasında baş verən qarşıdurma zaman 12 nəfər aksiya iştirakçısı, 3 nəfər isə polis əməkdaşı həyatını itirib, 1224 nəfər mülki vətəndaş, 236 polis əməkdaşı xəsarət alıb, 1367 nəfər isə həbs edilib.



İtaliyanın Baş naziri Corcia Meloni hadisələr ölənlərin və yaralıların sayının arta biləcəyini ehtimal edib. Baş nazir iğtişaşların dayandırılması üçün orduya əmr verdiyini də gizlətməyib.

20-yə yaxın şəhər aksiya iştirakçıların nəzarətinə keçib

Bu arada Fransada vəziyyətin son dərəcədə ağır olduğu bildirilir. Hadisə şəhidlərinin sözlərinə görə, küçələrdə polis zorakılığından yaralanan onlarla insan təcili yardım gözləyir. Səhiyyə Nazirliyindən verilən məlumata görə, zərərçəkən insanların sayının həddindən artıq çox olması səbəbindən təcili yardım maşınlarının hadisə yerinə çatdırılması mümkün olmur. Ölkədə yaşayış xərclərinin artması, təhsildə vəziyyətin ağır olmasından, sosial-iqtisadi durumun ağır olmasına və dövlət xidmətlərinin pisləşməsinə etiraz olaraq keçirilən aksiyalarda baş verən kütləvi iğtişaşlarda 18 min nəfərə yaxın insan həbs olunub. Aksiya iştirakçılarından 36 nəfər həyatını itirib, 468 nəfər isə yaralanıb. Hüquq-mühafizə orqanları arasında zərər çəkənlərin sayının isə 500 nəfərə çatdığı bildirilir.

Fransanın daxili işlər naziri qaçmaq istərkən hava limanında saxlanılıb

Fransada geniş vüsət alan kütləvi etiraz aksiyaları əksər hakimiyyət nümayəndələrində narahatlıqlar yaradıb. Məmurlar aksiya iştirakçıların Makronu devirib hakimiyyəti zəbt edəcəkləri halda onları cəzalandıracaqlarından qorxurlar. Ona görə də, bir-bir vəzifələrindən istefa verərək ölkənin sərhədlərini tərk edirlər. Məlumatla görə, Fransanın daxili işlər naziri Loran Nunes də istefa verərək, aradan çıxmağa çalışıb. Bəzi xarici KİV-lərin yazdıqlarına görə, Loran Nunes Fransadan ABŞ-a qaçmaq istəyib, onu hava limanında saxlayıblar. Diqqətçəkən məqam ondan ibarətdir ki, E.Makron Loran Nunesi fərariyinə görə həbs etdirməyib. Onunla 1 saat 45 dəqiqəlik təkbətək söhbətdən sonra nazirini ölkədən qaçmaq fikrindən daşıdırıb. Hətta nazir olaraq fəaliyyətinin davam etdirilməsinə razı salıb. Bununla bağlı açıqlama verən L.Nunes istefa ərizəsi verməsinin səbəblərini də açıqlayıb və deyib ki, ölkədə baş verən hadisələrə görə məsuliyyət daşdığını düşündüyü üçün bu addımı atıb. Lakin Fransa Prezidenti Emmanuel Makron nazirin istefasını qəbul etməyib.

Fransada vəziyyət isə getdikcə daha da ağırlaşır. Bu da Avropa ölkələrini ciddi narahat edir. Hətta ABŞ rəsmiləri E.Makrondan könüllü şəkildə istefa verməsini tələb edirlər. ABŞ Prezidenti Donald Tramp "Truth Social" sosial şəbəkəsindəki hesabında paylaşımında Fransada baş verən kütləvi iğtişaşlarla bağlı açıqlama verərək ölkə rəhbərliyini sərhədləri bağlamağa və zorakılıqdan çəkinməyə çağırıb.

D.Tramp Fransadakı vəziyyətin miqrasiya ilə əlaqəli olduğunu iddia edərək ölkənin gələcəyi ilə bağlı narahatlığını ifadə edib: "Fransa od içindədir! Tamamilə fərqli dünyadan gələn, qəlbində nifrət daşıyan insanların miqrasiyası bir vaxtlar böyük olan bu ölkəni məhv etdi. Hələ gec olmadan sərhədləri bağlayın və vəziyyəti nəzarətə götürün". D.Trampın qeyd etdiyi kimi, Fransa od içindədir. Vəziyyət bu temple davam edəcəyi halda Fransa parçalana bilər. Ən azı vətəndaş müharibəsinin baş verə biləcəyi qaçılmazdır.

i.ƏLİYEV

Yer kürəsinin həyati göstəriciləri narahatlıq doğurur - HESABAT

Yer kürəsində istilik rekordları və güclü fırtınalar artmaqdadır. Bununla belə, alimlər problemin həlli üçün hələ də ümid olduğunu bildirirlər. Bu yay və payızın əvvəlindən bəri demək olar ki, hər həftə rekord istilər və ya təbii gücə malik fırtınalar haqqında xəbərlər yayılıb. İyul ayı ABŞ-ın materik hissəsində indiyədək qeydə alınmış ən isti ay olub. Kaliforniyada isə son dörd gün ərzində temperatur 100 dərəcə Farenheyttə həddini keçib. Bu, qeydlər aparılmağa başlandı bəri ən uzun belə dövr hesab olunur.



dövrünə" daxil ola biləcəyini göstərir.

İstixana qazları rekord həddə çatır

Hesabatda əsasən, 2026-cı ildə ən çox təsir göstərən üç istixana qazının - karbon qazının, metanın və azot oksidinin - atmosferdəki səviyyəsi rekord həddə çatıb. Karbon qazının artmasının əsas səbəblərindən biri fosil yanacaqların yandırılmasıdır. Dünya əhalisi artıqca neftə, təbii qaza və kömürə olan tələbat da yüksəlir.

Tədqiqatın nəticələrinə görə, 2025-ci ildə fosil yanacaqların ümumi istehlakı 0,9 faiz artıb. Enerji ilə əlaqəli karbon qazı emissiyaları isə ilk dəfə 41 milyard tonu ötürüb. Əhəlinin artması qidaya olan tələbatı da artırır. Adambaşına düşən et istehsalı rekord səviyyədədir. Böyük miqdarda metan yaranan mal-qara və digər heyvanların sayının həftədə təxminən 700 min baş artdığı təxmin edilir.

Meşələr də yanğınlar nəticəsində məhv olmaqda davam edir. 2025-ci ildə yanğınlar 10,8 milyon hektar ərazini məhv edib. Bu, indiyədək qeydə alınmış ən yüksək göstəricilərdən biridir.

Okeanlar istiləşir, buzlaqlar əriyir

Hesabat müəllifləri Yer kürəsində enerji balansının getdikcə pozulduğunu bildirirlər. Planet atmosfərə daha çox enerji ötürür, eyni zamanda enerjini yenidən udmaq qabiliyyəti zəifləyir. Nəticədə okeanlar əvvəlkindən daha çox istilik udur. Buzlaqların qalınlığı və qütb bölgələrindəki buz kütləsi rekord dərəcədə azalır. Buzların əriməsi dəniz səviyyəsinin yüksəlməsinə, okeanların isə daha da istiləşməsinə səbəb olur.

Bu amillər iqlim sisteminə birini gücləndirən proseslər yaradır. Mütəxəssislər xəbərdarlıq edirlər ki, müəyyən kritik hədlər keçildikdən sonra bəzi dəyişiklikləri geri qaytarmaq mümkün olmaya bilər. Ripple xüsusilə Qrenlandiya və Antarktida buz örtüklərinin vəziyyətindən, Amazon meşələrindən və Atlantik okeanındakı su dövrünün zəifləməsi ehtimalından narahat olduğunu bildirib.

Britaniya Kolumbiyası Universi-

Sakit okeanda El-Ninyo hadisəsi ilə əlaqəli şərait fonunda son beş qasırğa gücünə və davam etmə müddətinə görə yeni rekordlar müəyyən edib. Çərşənbə günü BioScience jurnalında dərc olunan yeddinci illik "İqlimin vəziyyəti" hesabatı 2026-cı ildə müşahidə olunanları elmi məlumatlarla təsdiqləyir: təhlükəli və proqnozlaşdırılması çətin iqlim şəraiti artıq reallığa çevrilib.

Tədqiqatda iqlim dəyişikliyinə 16 əsas göstəricisi, o cümlədən atmosferdə karbonun miqdarı, okeanların temperaturundakı dəyi-

şikliklər və yanğınlarda məhv olan torpaq sahələri qiymətləndirilib. Oreqon Dövlət Universitetinin ekologiya professoru və araşdırmanın əsas müəllifi Uilyam J. Ripple bildirib ki, hazırda 30 yaşı olan insanlar öz ömürləri ərzində iqlim sisteminə böyük və geri dönüşü çətin dəyişikliklərin şahidi ola bilərlər.

Bununla belə, problemin həlli üçün müəyyən ümidlər mövcuddur. Hesabatda geniş miqyasda tətbiq edildiyi təqdirdə iqlim dəyişikliyinə gedişatını dəyişə biləcək vasitələr də göstərilir. Aşağı karbon emissiyalı enerji texnologiyalarının inkişafı isə dünyanın yeni bir "Elektrik



Azərbaycan Respublikası
Media və Yayım Şurası

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın və Yayım Şurasının maliyyə dəstəyi ilə "elmi-kütləvi, mədəni-maarif, təhsil proqramlarının hazırlanması" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

təhsil iqlim Gələcəyi Laboratoriyasının direktoru Meq Mills-Novoa da buz kütləsinin azalmasının ciddi narahatlıq doğurduğunu vurğulayıb. Onun sözlərinə görə, bu göstəricilər təkcə iqlim dəyişikliyi deyil, həm də geri dönməyən dəyişikliklərin baş verə biləcəyini göstərir.

Bərpa olunan enerji ümid yaradır

Hesabatda müsbət dəyişikliklər də qeyd olunur. 2025-ci ildə bərpa olunan enerji ilk dəfə bir əsrdən artıq müddətdə global enerji mənbəyi kimi kömürü geridə qoyub. Bərpa olunan enerji texnologiyalarının qiyməti də azalmağa davam edir. Elektrik avtomobillərinin yeni avtomobil satışlarındakı payı artıb və yeni rekordlar qeydə alınıb. 2025-ci ildə dünya üzrə elektrik enerjisinin təxminən 43 faizi aşağı karbon emissiyalı mənbələrdən əldə olunub.

Alimlər bu dəyişiklikləri "Elektrik dövrü"ne keçid kimi xarakterizə edirlər. Fosil yanacaqlardan istifadə hələ də artsa da, bu yanacaqla-

ra olan tələbatla bərpa olunan enerji arasındakı fərq tədricən azalır. Mills-Novoa həll yollarından biri kimi Kaliforniyada suvarma kanallarının üzərində quraşdırılan günəş panellərini göstərib. Bu panellər həm suyun buxarlanmasını azaldır, həm də elektrik enerjisi istehsal edir.

Hesabatda digər həll yolları da təklif olunur.

Məsələn:

- Yeni meşəliklərin bərpa olunan sahələri ərazilərini güclü dalğalardan qoruya və karbonu udmağa kömək edə bilər.

- Paylanmış günəş enerjisi sistemləri fırtınalar zamanı elektrik təminatının davamlılığını artırır.

- Təmiz enerji mənbələrindən istifadə karbon emissiyalarını yaranan yanacaqlardan asılılığı azalda bilər.

Ripplenin sözlərinə görə, iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə aparmaq üçün kifayət qədər vasitələrimiz var, lakin onlardan lazım olan sürətlə istifadə etmirik.

Lalə Mehralı

ELAN

**Üzeyir Hacıbəyli adına
Bakı Musiqi Akademiyası
Publik Hüquqi Şəxs
aşağıdakı kafedralarda vakant
yerləri tutmaq üçün müsabiqə elan edir**

Tarix - nəzəriyyə fakultəsi

Dekan, sənətsünaslıq doktoru

Fortepiano fakultəsi

Dekan, sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru

Humanitar fənlər kafedrası

Kafedra müdiri

Kamera ansamblı kafedrası

Professor, sənətsünaslıq namizədi

Metodika və xüsusi pedaqoji hazırlıq kafedrası

Professor, pedaqoji elmlər doktoru

Konsertmeyster ustalıqı kafedrası

Professor

Solo oxuma və opera hazırlığı kafedrası

Professor

Xor dirijorluğu kafedrası

Dosent, sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru

Musiqi nəzəriyyəsi kafedrası

Dosent, sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru

İxtisas fortepiano kafedrası

Baş müəllim

Müsabiqə müddəti elan qəzetdə dərc edildikdən sonra bir aydır. Ərizə və sənədlər müsabiqə haqqında əsasnaməyə uyğun rektorun adına bu ünvana göndərilə bilər.

Bakı şəhəri, Az-1014. Ş.Bədəlbəyli küçəsi 98.

Gələn ay ardıcıl 4 gün iş olmayacaq

Azərbaycanda 4 gün ardıcıl qeyri-ış günü olacaq. SİA xəbər verir ki, bu il 8 noyabr - Zəfər Günü bazar gününə təsadüf edir. 9 noyabr isə Dövlət Bayrağı Günü kimi qeyd olunur və qeyri-ış günüdür. Əmək Məcəlləsinə əsasən, bayram günləri həftəsonuna düşdükdə istirahət günü növbəti iş gününə keçirilir. Bununla əlaqədar istirahət günü noyabrın 10-na keçiriləcək. Beləliklə, noyabrda 4 gün ardıcıl - 7, 8, 9 və 10 noyabrda iş olmayacaq.



Mətləb



Kənd qadını, şəhər qadını: kim daha çətin həyat yaşayır?



Kənd qadınının əməyi niyə çox vaxt görünmür, şəhər qadını isə qazandığı gəlirin nə qədərini özünə ayıra bilir? Dünyada və Azərbaycanda qadınların yaşayış şəraiti, əmək imkanları və gündəlik məsuliyyətləri arasındakı fərqlər nədən qaynaqlanır?

Kənddə səhər tezdən başlayan günün böyük hissəsi ailə təsərrüfatına, ev işlərinə və uşaqların qayğısına sərf oluna bilər. Şəhərdə isə qadın işə çatmaq üçün saatlarla yolda vaxt keçirə, gün ərzində peşə fəaliyyəti ilə məşğul ola, axşam evə qayıtdıqdan sonra ailə məsuliyyətlərini yerinə yetirə bilər. Yaşayış məkanları fərqli olsa da, hər iki qadının həyatında ortaq bir problem var: əmək, vaxt və ailə məsuliyyətlərinin bölgüsü.

SİA mövzu ilə bağlı araşdırma edib.

Kənd və şəhər qadınlarını müqayisə edərkən məsələyə yalnız kimin daha çox qazandığı və ya kimin daha rahat evdə yaşadığı prizmasından yanaşmaq düzgün olmaz. Təhsil, iş imkanları, səhiyyə xidmətlərinə çıxış, nəqliyyat, kommunal infrastruktur, ailə daxili münasibətlər və iqtisadi müstəqillik qadının həyat keyfiyyətini müəyyən edən əsas amillərdəndir. Dünyanın müxtəlif ölkələrində bu amillər fərqli şəkildə özünü göstərsə də, qadınların əməyinin qiymətləndirilməsi və ödənişsiz iş yükü mühüm problemlər olaraq qalır.

Dünya təcrübəsi: kənd qadınının əməyi niyə görünməz qalır?

BMT-nin Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatının (FAO) məlumatlarına əsasən, kənd qadınları ərzaq istehsalında, ailə təsərrüfatlarının fəaliyyətində və kənd iqtisadiyyatında mühüm rol oynayırlar. Bununla belə, onların iqtisadi imkanları kişilərlə eyni səviyyədə deyil. Torpaq və maliyyə resurslarına çıxış, texnologiyalardan istifadə, peşə hazırlığı və məhsulların satış bazarlarına çıxarılması qadınların qarşılaşdığı əsas çətinliklər sırasındadır.

FAO qeyd edir ki, kənd təsərrüfatında çalışan qadınlar qeyri-formal, mövsümi və sosial müdafiəsi zəif olan işlərdə çalışmağa daha çox meyilli ola bilərlər. Onların üzərinə dü-

şən məişət və qayğı məsuliyyətləri də ödənişli fəaliyyətə ayıra bildikləri vaxtı məhdudlaşdırır.

Bu vəziyyətin mühüm tərəfi ondan ibarətdir ki, qadının ailə təsərrüfatında çalışması hər zaman onun ayrıca gəlir əldə etməsi demək deyil. O, torpağın becərilməsində, məhsulun yığılmasında, heyvanların saxlanılmasında və ərzağın hazırlanmasında iştirak edə bilər. Lakin təsərrüfatın gəlirlərinə nəzarət etmək, istehsal vasitələrinə sahib olmaq və qazancın necə xərclənməsi barədə qərar vermək imkanları fərqli ola bilər.

Şəhər qadını daha müstəqildirmi?

Şəhərlərdə təhsil müəssisələrinin, xəstəxanaların, iş yerlərinin, ictimai nəqliyyatın və müxtəlif xidmətlərin daha geniş olması qadınların seçim imkanlarını artırır. Qadın peşə təhsili ala, müxtəlif sektorlarda işləyə, öz biznesini qura və ya rəqəmsal platformalar vasitəsilə fəaliyyət göstərə bilər. Lakin şəhərdə yaşamaq öz-özlüyündə iqtisadi müstəqillik təmin etmir. İş tapmaq, kifayət qədər gəlir əldə etmək, mənzil və gündəlik xərcləri qarşılamaq, uşaqlara qulluq üçün münasib xidmətlərdən istifadə etmək qadının həyatına birbaşa təsir göstərir.

Xüsusilə azyaşlı uşaqları olan qadınlar üçün iş və ailə həyatını uzlaşdırmaq mühüm məsələyə çevrilir. İş saatları, uşağın bağçaya aparılması, məktəbdən götürülməsi, xəstələndikdə ona kimin baxması və ev işlərinin necə bölüşdürülməsi qadının gündəlik planını müəyyən edə bilər. Bu baxımdan, şəhərdə yaşayan və əməkhaqqı alan qadının vəziyyəti də birmənalı şəkildə daha əlverişli sayıla bilməz. Onun qazancı yüksək olsa belə, mənzil, nəqliyyat, ərzaq və uşaq baxımı xərcləri gəlirin böyük hissəsini əhatə edə bilər. Kənddə yaşayan qadının isə daha az pul gəliri olsa da, ailənin öz təsərrüfatından ərzaq əldə etmək imkanı ola bilər. Ancaq bu cür müqayisələr konkret ailələrin gəlirləri və xərcləri araşdırılmadan ümumi nəticə kimi təqdim edilə bilməz. Əsas fərq yaşayış məkanından daha çox qadının resurslara çıxışında, ailə daxilində məsuliyyətlərin bölgüsündə və öz həyatına dair qərarları nə dərəcədə sərbəst verə bilməsindəndir.

Ödənişsiz əmək: hər iki qadının ortaq problemi

Kənd və şəhər qadınlarının həyatında ən mühüm ortaq məsələlərdən biri ev və qayğı işlərinin bölgüsüdür. Yemək hazırlamaq, təmizlik, paltar yumaq, uşaqlara baxmaq, yaşlı ailə üzvlərinə qulluq etmək və gündəlik məişəti idarə etmək vaxt və əmək tələb edir. Lakin bu işlərin böyük hissəsi əməkhaqqı ilə müşayiət olunmadığı üçün iqtisadi göstəricilərdə görünmür. Kənddə yaşayan qadın üçün ev işlərinə əlavə olaraq ailə təsərrüfatının idarə edilməsi, heyvanlara qulluq və mövsümi kənd təsərrüfatı işləri də düşə bilər. Şəhərdə yaşayan qadın isə işdən sonra ev işlərini yerinə yetirə, uşaqların təhsili ilə məşğul ola və ailənin gündəlik ehtiyaclarını qarşılaya bilər. Bu səbəbdən qadınların vəziyyətini qiymətləndirərkən yalnız onların neçə saat işlədiyinə və nə qədər əməkhaqqı aldığına baxmaq kifayət deyil. Ödənişsiz əməyə sərf edilən vaxt, ailədaxili əmək bölgüsü və istirahət imkanları da nəzərə alınmalıdır.

Azərbaycanda qadınların vəziyyəti: rəqəmlər nə deyir?

Azərbaycan üzrə müqayisə aparmaq üçün əsas mənbələrdən biri Dövlət Statistika Komitəsinin "Azərbaycanda qadınlar və kişilər" statistik məcmuəsi və gender göstəriciləridir. Bu məlumatlarda məşğulluq, əməkhaqqı, sahibkarlıq, təhsil, yaşayış səviyyəsi və kənd təsərrüfatında iştirak kimi istiqamətlər üzrə göstəricilər təqdim olunur.

Dünya Bankının gender məlumatlarına əsasən, 2025-ci ildə Azərbaycanda 15 yaşdan yuxarı qadınların işçi qüvvəsində iştirak səviyyəsi 60,8 faiz, kişilərdə isə 66 faiz olub. Bu göstərici işləyən və iş axtaran şəxsləri əhatə edir; yalnız faktiki işləyənlərin payını ifadə etmir. Həmin mənbədə 2025-ci il üçün hassas məşğulluq göstəricisi qadınlarda 58,5 faiz, kişilərdə isə 49,3 faiz səviyyəsində təqdim olunur. Bu kateqoriya sabit əmək münasibətləri və sosial müdafiə imkanları məhdud olan məşğulluq formalarını əhatə edir.

Digər tərəfdən, Azərbaycanda qadınların məşğulluğu müxtəlif sahələri əhatə edir. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatlarında iqtisadi fəaliyyət növləri üzrə qadın və kişilərin əməkhaqqı, fərdi sahibkarların gender bölgüsü və kənd təsərrüfatında çalışanların cins üzrə bölgüsü ayrıca izlənilir. Bu göstəricilər kənd və şəhər qadınlarının vəziyyətini daha dəqiq araşdırmaq üçün əhəmiyyətlidir. Lakin ümumi gender statistikasına əsasən, kənd və şəhər qadınları arasında birbaşa fərqi qarışdırmaq olmaz. Məsələn, qadınların işçi qüvvəsində iştirak göstəricisi onların hansı hissəsinin kənddə və ya şəhərdə yaşadığını, nə qədər gəlir əldə etdiyini və ev işlərinə neçə saat sərf etdiyini təkbəşinə göstərmir.

Ona görə də Azərbaycanda kənd və şəhər qadınlarının həyat şəraitini müqayisə edən araşdırmada yaşayış yeri və cins üzrə məşğulluq, işsizlik, əməkhaqqı, kənd təsərrüfatında iştirak və həyat səviyyəsi göstəriciləri birlikdə təhlil edilməlidir.

Kənd qadını Azərbaycanda hansı çətinliklərlə üzləşə bilər?

Azərbaycanın kənd yerlərində qadınların gündəlik həyatı yaşadıkları ərazidən, ailənin maddi vəziyyətindən və məşğulluq imkanlarından asılı olaraq dəyişir. Bir kənddə iş yeri, məktəb, tibb məntəqəsi və ictimai nəqliyyat əlçatan ola bilər, digər yaşayış məntəqəsində isə bu xidmətlərə çatmaq üçün daha uzun məsafə qət etmək lazım gələ bilər. Kənd qadınlarının vəziyyətini araşdırarkən bir neçə əsas məsələ diqqətdə saxlanılmalıdır.

Birincisi, ailə təsərrüfatında görülən işin iqtisadi dəyəridir. Qadın tərəvəz yetişdirir, heyvan saxlaya, məhsul yığa, süd məhsulları hazırlaya və onların satışında iştirak edə bilər. Ancaq bu fəaliyyətin gəlir gətirib-gətirmədiyini, gəlirin kim tərəfindən idarə olunduğunu və qadının əməyinin necə qiymətləndirildiyi ayrıca araşdırılmalıdır.

İkincisi, xidmətlərə çıxış məsələsidir. Uşaq bağçasının, ailə sağlamlıq mərkəzinin, məktəbin və ictimai nəqliyyatın əlçatanlığı qadının həm işləmək, həm də ailə məsuliyyətlərini yerinə yetirmək imkanlarına təsir edir.

Üçüncüsü, kənd təsərrüfatında qadın sahibkarlığıdır. Torpaqdan istifadə, kredit əldə etmək, məhsulu bazara çıxarmaq, müasir avadanlıq və texnologiyalardan yararlanmaq qadının təsərrüfatını gəlirli fəaliyyətə çevirməsinə kömək edə bilər. FAO-nun beynəlxalq təhlilləri də torpaq, maliyyə, texnologiya və bazarlara çıxışın kənd qadınlarının iqtisadi imkanları üçün vacib olduğunu göstərir.

Şəhər qadınının əsas problemi: gəlir və vaxt arasında seçim

Şəhərlərdə yaşayan qadınlar üçün əmək bazarına çıxış imkanları daha geniş olsa da, iş və ailə məsuliyyətlərinin uzlaşdırılması çətinlik yarada bilər. Xüsusilə uşaqlı ailələrdə bağça və məktəbin iş saatları ilə valideynlərin iş qrafiki üst-üstə düşmədikdə əlavə təşkilatı və maliyyə yükü yaranır. Uşağa baxmaq üçün yaxınların köməyinə ehtiyac, ödənişli baxıcı xidmətləri və gündəlik nəqliyyat xərcləri ailənin büdcəsinə təsir edə bilər.

Kənd və şəhər qadınları arasında əsas fərq nədir?

Azərbaycan üzrə də kənd və şəhər qadınlarının həyatını yalnız yaşayış yerinə əsasən qiymətləndirmək olmaz. Kənddə yaşayan, sabit gəlirli biznesi və müasir xidmətlərə çıxışı olan qadının imkanları şəhərdə yaşayan, aşağı gəlirli və sosial dəstəyi məhdud qadının imkanlarından geniş ola bilər. Eyni zamanda, şəhərdə yüksək təhsilli və yaxşı gəlir əldə edən qadınla ailə təsərrüfatında ödənişsiz çalışan kənd qadınının iqtisadi müstəqilliyi arasında fərqlər yaranır. Buna görə də əsas sual "Kənd qadını daha çətin yaşayır, yoxsa şəhər qadını?" olmamalıdır. Daha düzgün yanaşma qadınların əməyə, gəlirə, xidmətlərə, mülkiyyətə və qərarvermə imkanlarına çıxışını müqayisə etməkdir.

Azərbaycanda bu mövzunun daha dəqiq araşdırılması üçün müxtəlif bölgələrdə yaşayan qadınlarla müsahibələr aparmaq, onların gündəlik iş qrafikini, aylıq gəlir və xərclərini, xidmətlərə çıxış imkanlarını müqayisə etmək lazımdır. Rəsmi statistika ilə yanaşı, qadınların öz təcrübələri də araşdırmanın mühüm hissəsi olmalıdır. Çünki qadının həyatını anlamaq üçün yalnız onun harada yaşadığını və hansı işdə çalışdığını bilmək kifayət etmir. Əsas məsələ onun nə qədər işlədiyi, əməyinin necə qiymətləndirildiyi, qazandığı gəlir üzərində hansı qərarları verə bildiyi və özünə nə qədər vaxt ayıra bildiyidir.

Ayşən Vəli

Baş redaktor:
Bəhrüz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.
Şəhadətnamə: № 022492
sesmediaqrup@gmail.com
sesqazeti@gmail.com
"ƏLİNCƏ" AZƏRBAYCAN KEYYRİYYƏ
CƏMİYYƏTİNİN ORQANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet
həftədə iki dəfə
nəşr olunur
Tiraj: 2000